

บทความ หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน (วันที่ 8 มีนาคม 2528)

นิคม จันทรวิฑูร

อาจารย์ป่วยผู้ใหญ่ที่มีน้ำใจต่อผู้ใช้แรงงาน

บรรดากลูกศิษย์ลูกหาทั้งหลายที่ธรรมศาสตร์จะจัดงานระลึกถึงอาจารย์ป่วยในโอกาสวันคล้ายวันเกิดในวันที่ 9 มีนาคมนี้ การชุมนุมครั้งนี้คงจะมีการพูดถึงผลงานของอาจารย์ป่วยที่รับใช้ชาติบ้านเมืองด้านเศรษฐกิจ การเงิน การคลัง การศึกษาผู้เขียนจึงใคร่ที่จะกล่าวถึงบทบาทของอาจารย์ป่วยอีกด้านหนึ่งซึ่งคนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยทราบกันดี

ผู้เขียนไม่ได้เป็นลูกศิษย์อาจารย์ป่วยเพราะช่วงเรียนกฎหมายที่ธรรมศาสตร์อาจารย์ป่วยศึกษาอยู่ที่ประเทศอังกฤษแต่ก็ได้ทราบกิตติศัพท์ของท่านในฐานะคนเรียนเก่ง และดวงดาวใหม่ของ “มธก.” เมื่อท่านกลับจากอังกฤษมาสอนที่ธรรมศาสตร์ผู้เขียนก็ไปเรียนอยู่ที่สหรัฐอเมริกา

เมื่อกลับจากการศึกษาและเริ่มทำงานที่กองแรงงานในปี 2498 ก็ได้ทราบถึงผลงานของอาจารย์ป่วยซึ่งกำลังทำหน้าที่เป็นรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยและต่อมาก็เข้ารับผิดชอบจัดระบบงบประมาณแผ่นดินจนได้รับแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการสำนักงบประมาณคนแรก

ผู้เขียนมีโอกาสใกล้ชิดเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2503 เป็นช่วงเวลาที่กองแรงงานได้เสนอให้รัฐบาลสนใจในปัญหาแรงงานและเริ่มงานด้านการวางแผนกำลังคนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการแรงงานแห่งชาติซึ่งอาจารย์ป่วยเป็นกรรมการทั้ง ๆ ที่อาจารย์ป่วยดำรงตำแหน่งผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้อำนวยการสำนักงบประมาณกรรมการบริหารสภาพพัฒนาฯอาจารย์ป่วยก็มาร่วมประชุมทุกครั้งให้ข้อสังเกตที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์เสมอ

ผู้เขียนประทับใจในความเป็นกันเองให้เกียรติผู้อื่น แม้จะมีความเห็นคัดค้านแต่ก็พูดด้วยภาษาและสำนวนที่ต้องฟัง

อาจารย์ป่วยได้ให้ความสนใจในปัญหาแรงงานและการวางแผนกำลังคนอย่างมากสามารถเสนอให้รัฐบาลยอมรับเป็น “แผนของชาติ” รวมไว้ในแผนพัฒนาฉบับที่ 2 ช่วยให้มีการก่อตั้ง

ส่วนการวางแผนกำลังคน “ขึ้นที่สภาพพัฒนาฯ อาจารย์ป่วยไม่แต่เพียงทุ่มเทการดำเนินงานด้านนโยบายเท่านั้น แต่พยายามเสาะแสวงหาบุคคลเหมาะสมมารับผิดชอบโดยโอน ดร.พร้อม พานิชภักดิ์จากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ มาเป็นผู้อำนวยการคนแรก จากการวางแผนกำลังคนอาจารย์ป่วยก็ผลักดันให้มีการวางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของประเทศ

ในช่วงเวลาดังกล่าวอาจารย์ป่วยเป็นหนึ่งที่มีส่วนผลักดันให้มีการก่อตั้งกรมแรงงานขึ้นในปี พ.ศ.2509 ตั้งแต่ปี 2509 เรื่อยมาผู้เขียนก็มีโอกาสติดต่อและรับคำปรึกษาจากอาจารย์ป่วยอย่างใกล้ชิดในปี พ.ศ. 2511 ทางองค์การแรงงานระหว่างประเทศจัดประชุมนักวิชาการเพื่อพัฒนาการวางแผนกำลังคนขึ้นที่กรุงเทพฯ และได้เชิญให้อาจารย์ป่วยเป็นผู้แทนจากประเทศไทย อาจารย์ป่วยได้ให้ผู้เขียนเข้าร่วมเป็นที่

ปรึกษาได้เห็นวิธีการเตรียมงานและความทุ่มเทของท่านในการรับหน้าที่แม้จะเป็นการประชุมเล็ก ๆ ผู้เข้าร่วมประชุมชาวต่างประเทศต่างประทับใจอาจารย์ป่วยในความสนใจของท่านด้วยกำลังคนและแรงงาน เมื่ออาจารย์ป่วยเดินทางกลับประเทศไทยหลัง 14 ตุลาคม และได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกนิติบัญญัติแห่งชาติผู้เขียนก็ได้มีโอกาสรับใช้ท่านในการเสนอร่างนโยบายด้านกำลังคนและแรงงานให้รวมไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 กล่าวได้ว่ากฎหมายทางสังคมต่าง ๆ เช่น พ.ร.บ.แรงงานสัมพันธ์ พ.ศ.2518 ก็เป็นผลมาจากการผลักดันของอาจารย์ป่วย

ในการดำเนินงานด้านแรงงานช่วงปี 2517-2519 ในฐานะประธานคณะที่ปรึกษาเศรษฐกิจของรัฐบาล อาจารย์สัญญาอาจารย์ป่วยได้มีส่วนอย่างใกล้ชิดทั้งในระดับนโยบายและการแก้ปัญหาโดยเฉพาะได้ช่วย อาจารย์สัญญายุติวิกฤตการณ์แรงงานครั้งแรกในเดือนมิถุนายน 2517 ซึ่งมีการชุมนุมคนงานสิ่งทอจำนวน 50,000 คนที่ท้องสนามหลวงเรียกร้องให้รัฐบาลปรับค่าจ้างขั้นต่ำ

นักศึกษาด้านแรงงานจะต้องจารึกบทบาทของอาจารย์ป่วยในขณะที่ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการค่าจ้างในช่วงปี 2517/2518 อาจารย์ป่วยได้ทำงานสำคัญมากมายแต่เข้ารับหน้าที่อย่างกระตือรือร้นและสนใจอย่างมากได้เชิญนักวิชาการมือดีมาร่วม และยังนำนักวิชาการจากธนาคารแห่งประเทศไทยมาช่วยในด้านการค้นคว้ารวบรวมข้อมูล

ผู้เขียนยังจำได้ถึงการประชุมคณะกรรมการค่าจ้างที่ธนาคารแห่งประเทศไทยหลายครั้ง ซึ่งกว่าจะยุติได้ก็ใกล้ถึงเที่ยงคืนบ่อยๆ งานชิ้นสำคัญที่ท่านได้ทำก็คือ การกำหนดมาตรฐานการครองชีพสำหรับคนงานซึ่งเป็นพื้นฐานในการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำ

ผู้เขียนได้ทำงานใกล้ชิดกับท่านในช่วงที่ท่านเป็นประธานคณะกรรมการค่าจ้าง และแม้ท่านพ้นตำแหน่งไปแล้ว ก็ยังไปติดต่อขอคำแนะนำอยู่ตลอดเวลา ในช่วงที่ท่านเป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็ได้รับใช้ท่านในการก่อตั้งสำนักงานแนะแนวอาชีพกล่าวได้เป็นหน่วยงานแรงงานหน่วยแรกที่จัดตั้งขึ้นในมหาวิทยาลัย แสดงให้เห็นถึงความห่วงใยของอาจารย์ต่อผู้สำเร็จการศึกษาระดับสูงในการทำงานและมีอาชีพ

ผู้เขียนตระหนักดีกว่า สิ่งที่ผู้เขียนนำมากล่าวข้างต้นเป็นเรื่องเล็กน้อยเมื่อเทียบกับผลงานด้านเศรษฐกิจของท่าน แต่การที่ได้ผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่ยอมรับในผลงานและความซื่อสัตย์สุจริตต่ออย่างอาจารย์ป่วยเข้ามาช่วยในงานที่ผู้ใหญ่ในวงราชการทั้งหลายยังไม่เข้าใจและไม่สนใจมีความหมายต่อการพัฒนาด้านแรงงานมาก อาจารย์ป่วยโดยชาติตระกูลเป็นคนชั้นกลางมีญาติมิตรเป็นนักธุรกิจนักการธนาคาร แต่โดยจิตใจและการกระทำเป็นผู้ใหญ่ในวงราชการไม่กี่คนที่มีความรักสนใจเห็นอกเห็นใจผู้ด้อยทางเศรษฐกิจอย่างจริงจัง อาจารย์ป่วยมีลูกศิษย์ลูกหาเต็มบ้านเต็มเมือง ผู้เขียนไม่มีโชคได้เป็นลูกศิษย์ของท่านแต่ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาไม่รู้จักและร่วมงานกับท่านเป็นประสบการณ์ที่มีค่ายิ่งในชีวิตและมีอิทธิพลต่อการทำงานของผู้เขียนตลอดมาไม่มีความภาคภูมิใจครั้งใดจะมากเท่าเมื่ออาจารย์ป่วยได้ขอให้ผู้เขียนรับสมัครเป็นอธิการบดีธรรมศาสตร์ในปี 2517 โดยท่านจะถอนตัว ทั้ง ๆ ที่ฐานะตนเองว่าไม่เหมาะสมก็ไม่อาจปฏิเสธเกียรติยศ

อันยิ่งใหญ่ได้จึงได้ตอบตกลงใจเข้าสมัครแต่ในที่สุดก็ต้องแข่งขันกับอาจารย์ป่วยเอง (ด้วยเหตุผลบางประการอาจารย์ป่วยในที่สุดก็ยอมลงรับเลือก)

ผู้เขียนไม่ได้มีความรู้สึกอะไรในการไม่ได้รับเลือกในครั้งนั้นแต่ที่เสียใจมากก็คือ หากพอที่จะทราบได้ถึงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม ผู้เขียนก็จะขอเข้ารับตำแหน่งแทน เพราะอาจารย์ป่วยมีค่าต่อบ้านเมืองเรามากนักการที่ท่านต้องล้มป่วยและไปพำนักอยู่ต่างประเทศก็เป็นการสูญเสียครั้งสำคัญยิ่ง

ในขณะที่บรรดาลูกศิษย์และญาติมิตรร่วมรำลึกถึงอาจารย์ป่วยในโอกาสวันคล้ายวันเกิดของท่านผู้เขียนเชื่อว่าสิ่งที่จะทำให้ท่านมีความสุขมากที่สุดอยู่ที่พวกเราทั้งหลายจะได้ทบทวนดูว่าแต่ละท่านได้ทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องและเต็มที่ในช่วงปีที่ผ่านมาแค่ไหน เพียงไร